

9 Yhteenvetoa

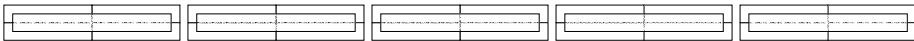
Ongelmakenttä

• Rinnakkaisuuden tarve

- Ympäristö
- Suunnittelun yksinkertaistaminen
- Suorituskyky
- Luotettavuus

• Kommunikointiin tarvitaan

- Yhteisiä muuttujia (data)
- Kommunikointikanavia
  - one-to-one
  - many-to-many

Ratkottava

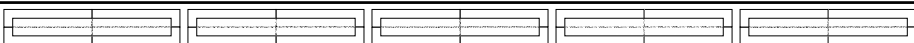
• Poissulkeminen

- atominen käyttö
- ei lukkiamaa
- ei elohiirtä (livelock)
- ei nälkiintymistä (suoritus päättyy)

• Synkronointi

- yksittäiset erilliset tapahtumat, tilan muutokset
- yhden prosessin odotus, ryhmän odotus (puomi)

⇒ oikea vuoronantaminen (esim. ei etuilua)

Mekanismit

• Yhteinen muisti

- yhteiset muuttujat, yhteiset proseduurit
- lukkomuuttujat
- semaforit
- monitorit

• Hajautettu ympäristö

- ei yhteistä muistia
- sanomanvälitys, send/receive (rinnakkainen toiminta)
- etäproseduurikutsu (hetkeksi käynnistetty toiminta)
- rendezvous (rinnakkainen toiminta, synkronointi)

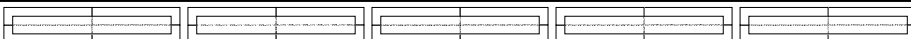
Lukkomuuttujat

• Atominen konekielen käsky

- test-and-set

• Aktiivinen odotus

- Älä käytä, ellei tiedä miksi käytät!

Lukkomuuttujat, Spin Locks

• Boolean-muuttuja lock

- `lock==true` kriittinen alue varattu
- `lock==false` kriittinen alue vapaa

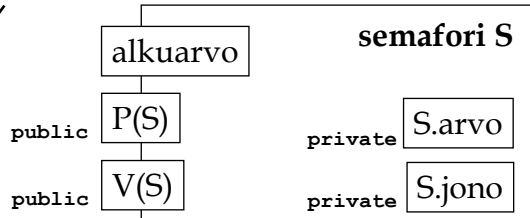
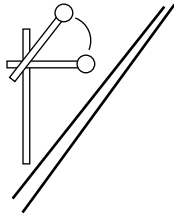
• Entry protocol

```
while (lock) ;           # aktiivinen odotus, "pörrää"  
    # check again if (!lock) # busy loop  
lock=true;
```

• Exit protocol

```
lock=false;
```

Semaforit

- **P()** aka *WAIT()* aka *Down()*
  - jos kriittinen alue vapaa, lukitse se ja jatka eteenpäin
  - jos kriittinen alue varattu, odota
- **V()** aka *SIGNAL()* aka *Up()*
  - jos joku odotusjonossa, päästä joku etenemään muuten vapauta kriittinen alue
- **atomisia**

Semaforit

- **P(sem) + V(sem): poissulkeminen, synkronointi**
- **Jaettu binäärisemafori** (split binary semaphore)
  - kaksi semaforia (tai useampi), joista vain yksi kerrallaan 1
  - kontrolli hajautettavissa useammalle prosessille
- **Baton passing** ('viestikapulan välitys')
  - jätä poissulkemissemafori kiinni, herätä odottaja
    - ⇒ suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuulua
    - ⇒ herätetty herättää seuraavan, jne.
- **Oma jono ja yksityiset semaforit**
  - suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS)
  - jonotus jonkun prioriteetin perusteella (tarve järjestää)

Poissulkeminen semaforia käyttäen

```
sem mutex=1;           # vain perinteinen muuttujan nimi

process CS [i=1 to N] { # rinnakkaisuus!
  while (true){
    ei kriittistä koodia;
    P(mutex);           # varaa
    < critical section > # käytä (exclusive!)
    V(mutex);           # vapauta
    ei kriittistä koodia;
  }
}
```

- yksi semafori kullekin erilliselle kriittiselle alueelle
- huomaa oikea alkuarvo

Synkronointi semaforia käyttäen

- **sem A_Ready = 0;**
  - 0 ⇔ "ei ole tapahtunut", 1 ⇔ "on tapahtunut"

Tuottaja

```
tuota A...
V(A_ready);
...
```

Kuluttaja

```
...
P(A_ready);
kuluta A...
```

- Kumpi ehtii ensin?
- Oikea alkuarvo?

```

typeT buf;      /* a buffer of some type T */
sem empty = 1, full = 0;
process Producer[i = 1 to M] {
  while (true) {
    ...
    /* produce data, then deposit it in the buffer */
    P(empty);
    buf = data;
    V(full);
  }
}
process Consumer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    /* fetch result, then consume it */
    P(full);
    result = buf;
    V(empty);
    ...
  }
}

```

Andrews Fig. 4.3:
Producers and consumers using semaphores.
 (split binary semaphores)

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

```

process Reader[i = 1 to M] {
  while (true) {
    # <await (nw == 0) nr = nr+1;>
    P(e);
    if (nw > 0) { dr = dr+1; V(e); P(r); }
    nr = nr+1;
    | if (dr > 0) { dr=dr-1; V(r); }
    | else V(e);
    read the database;
    # <nr = nr-1;>
    P(e);
    nr = nr-1;
    | if (nr == 0 and dw > 0)
    |   { dw = dw-1; V(w); }
    | else V(e);
  }
}

```

Andrews Fig. 4.13:
A readers / writers solution using passing the baton.

```

process Writer[j = 1 to N] {
  while (true) {
    # <await (nr==0 and nw==0) nw = nw+1;>
    P(e);
    if (nr > 0 or nw > 0)
      { dw = dw+1; V(e); P(w); }
    nw = nw+1;
    | V(e);
    write the database;
    # <nw = nw-1;>
    P(e);
    nw = nw-1;
    | if (dr > 0) { dr = dr-1; V(r); }
    | elseif (dw > 0) { dw = dw-1; V(w); }
    | else V(e);
  }
}

```

Lukijat ensin

Rio 2004 / Auvo Häkkinen

```

bool free = true;
sem e = 1, b[n] = ([n] 0); # for entry and delay
typedef Pairs = set of (int, int);
Pairs pairs = ∅;
## SJN: pairs is an ordered set ∧ free ⇒ (pairs == ∅)
request(time,id):
  P(e);
  if (!free) {
    insert (time,id) in pairs;
    V(e); # release entry lock
    P(b[id]); # wait to be awakened
  }
  free = false;
  V(e); # optimized since free is false here
release():
  P(e);
  free = true;
  if (P != ∅) {
    remove first pair (time,id) from pairs;
    V(b[id]); # pass baton to process id
  }
  else V(e);

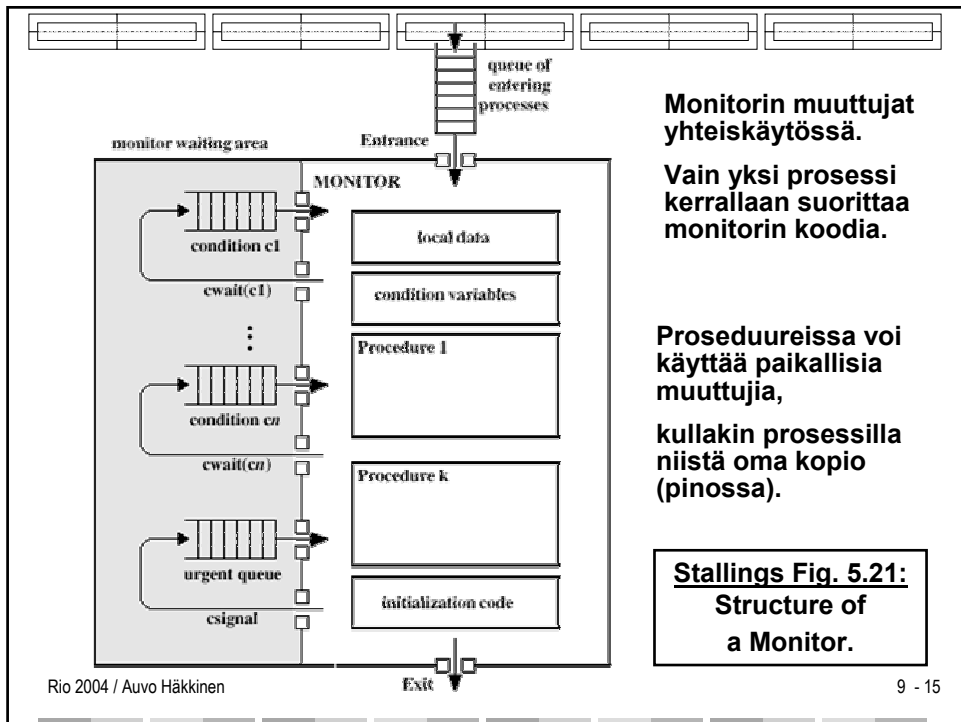
```

Andrews Fig. 4.14:
Shortest job next
allocation using
semaphores.

9 - 13

Monitorit

- **wait(ehtomja) + signal(ehtomja): synkronointi**
- **Condition passing**
  - odotuksen syynä ollut ehto jätetään muuttamatta (vaikkei enää ole voimassa), herätä odottaja
⇒ suoritettava prosessi vaihtuu, ei salli etuillua
- **Covering condition**
  - odotuksen syynä oleva ehto ei enää voimassa, herätä kaikki odottajat
  - herätetyt tarkistavat vuorollaan saako jatkaa
- **Yksityinen ehtomuuttuja**
  - suoritusvuorojen säätely (ei aina FCFS, tai SJN)

Ehtomuuttujat ja operaatiot

- **cond cv**
  - ei arvoa - vain jono Blocked prosesseja (paikka odotukselle)
- **wait(cv)**
  - laita prosessi jonoon odottamaan operaatiota *signal()*
  - prosessi joutuu aina jonoon!
- **signal(cv)**
  - jos jono tyhjä, "no operation", ehtomuuttuja "ei muista"
  - jos jonossa prosesseja, herätä jonon ensimmäinen
- **empty(cv)**
  - palauta true, jos jono on tyhjä

vrt. semafori!

Rio 2004 / Auvo Häkkinen 9 - 16

Lisää operaatioita

• wait (cv, rank)

- odota arvon mukaan kasvavassa järjestyksessä (priority wait)

• minrank(cv)

- palauta jonon ensimmäisen prosessin arvo

• signal_all(cv)

- herätä kaikki ehtomuuttujassa cv odottavat prosessit
- S&C: while (!empty(cv)) signal(cv);
- S&W: ei kovin hyvin määritely

miksei?

vrt. semafori!

Prioriteetin mukaan jonotus (Priority Wait)

```
monitor Shortest_Job_Next {
    bool free = true;  ## Invariant SJN: see text
    cond turn;        # signaled when resource available

    procedure request(int time) {
        if (free)
            free = false;
        else
            wait(turn, time);
    }

    procedure release() {
        if (empty(turn))
            free = true;
        else
            signal(turn);
    }
}
```

Condition passing:

Pidä resurssi varattuna,

anna varattuna seuraavalle prosessille!

⇒ Ei etuillua!

vrt. 4.14

Andrews Fig. 5.6.

"Kattava herätys" (Covering Condition)

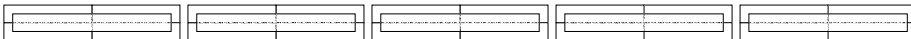
```
monitor Timer {  
    int tod = 0;    ## invariant CLOCK -- see text  
    cond check;    # signaled when tod has increased  
  
    procedure delay(int interval) {  
        int wake_time;  
        wake_time = tod + interval;  
        while (wake_time > tod) wait(check);  
    }  
  
    procedure tick() {  
        tod = tod + 1;  
        signal [all](check);  
    }  
}
```

Herätä kaikki odottajat - tarkistakoot itse,
onko jatkamislupa edelleen voimassa!

Priority Wait

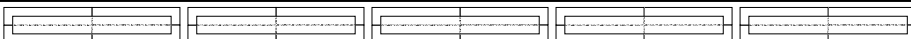
```
monitor Timer {  
    int tod = 0;    ## invariant CLOCK -- see text  
    cond check;    # signaled when minrank(check) <= tod  
  
    procedure delay(int interval) {  
        int wake_time;  
        wake_time = tod + interval;  
        if (wake_time > tod) wait(check, wake_time);  
    }  
  
    procedure tick() {  
        tod = tod+1;  
        while (!empty(check) && minrank(check) <= tod)  
            signal(check);  
    }  
}
```

Herätä vain ne, jotka voivat jatkaa!

Sanomat

- **send chan(msg) + receive chan(msg)**
- **Palvelut, joissa yksi säie (prosessi)**
  - Ei poissulkemistarvetta
  - Yhtäaikainen odottaminen
    - ⇒ pyyntö odottaa (ei prosessi)
- **Palvelut, joissa monta säiettä (prosessia)**
  - Poissulkeminen, synkronointi (semaforit tai monitori)
  - Yhtäaikainen odottaminen
    - ⇒ prosessi odottaa
- **send asynkroninen, receive blokkava**

Kanavat (Andrews)

- **Yhteinen 'postilaatikko'**
  - jono sanomia, FIFO
  - kaikki kanavan sanomat rakenteeltaan samanlaisia
- **chan ch(type₁ id₁, ..., type_n id_n)**
  - ch: kanavan nimi
  - type_i id_i: sanoman osien tyypit, ja nimet (saavat puuttua)
- **Esim.**
  - chan input(char);
  - chan disk_access (int cylinder, int block, int count, char* buffer);
  - chan result[n] (int);   # kanavien taulukko

Operaatiot

- **send kanava(lauseke₁, ... , lauseke_n)**
  - lähetä sanoma kanavaan
- **receive kanava(muuttuja₁, ... , muuttuja_n)**
  - vastaanota sanoma kanavasta
- **empty(kanava)**
  - tarkista onko kanava tyhjä sanomista
- **Esim.**
  - send disk_access(cylinder+2, block, count, buf)
  - receive result[i](sum)
  - empty(input)

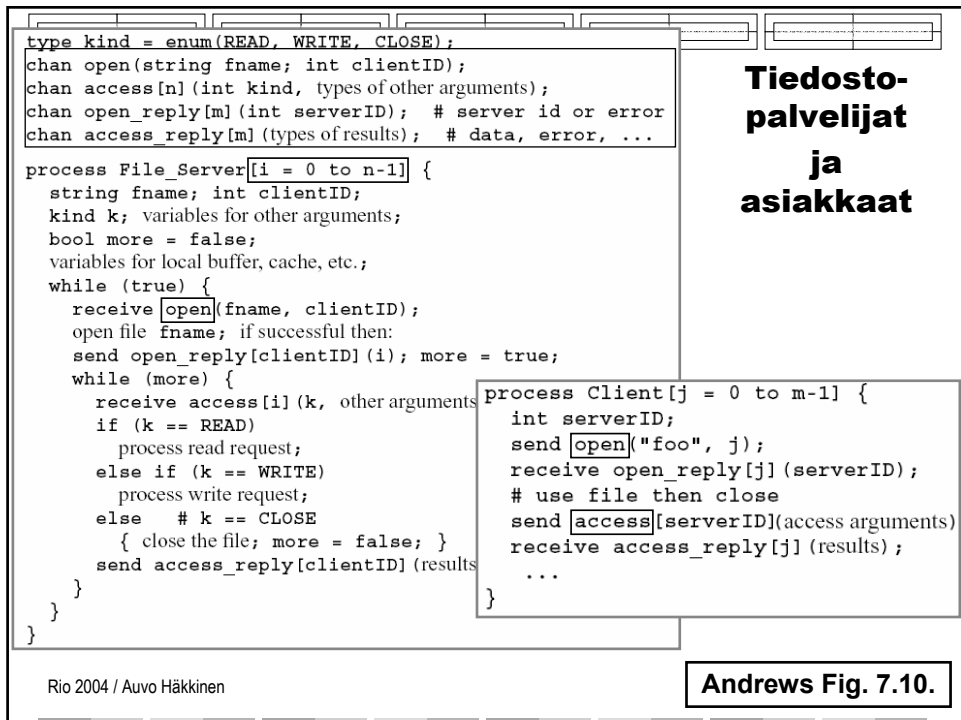
Ei ota kantaa minkä prosessin kanssa kommunikoi!

```
type op_kind = enum(ACQUIRE, RELEASE);
chan request(int clientID, op_kind kind, int unitid);
chan reply[n](int unitID);

process Allocator {
    int avail = MAXUNITS; set units = initial values;
    queue pending; # initially empty
    int clientID, unitID; op_kind kind;
    declarations of other local variables;
    while (true) {
        receive request(clientID, kind, unitID);
        if (kind == ACQUIRE) {
            if (avail > 0) { # honor request now
                avail--; remove(units, unitID);
                send reply[clientID](unitID);
            } else # remember request
                insert(pending, clientID);
        } else { # kind == RELEASE
            if empty(pending) {
                avail++; insert(units, unitid);
            } else {
                remove(pending, clientID);
                send reply[clientID](unitID);
            }
        }
    }
}
```

Resurssin varaus, Palvelija

```
process Client[i = 0 to n-1] {
    int unitID;
    send request(i, ACQUIRE, 0)
    receive reply[i](unitID);
    # use resource, release
    send request(i, RELEASE, unitID);
    ...
}
```


Etäproseduurikutsu, Remote Procedure Call (RPC)

- **Palvelu etäkoneessa, ei yhteistä muistia**
- **Asiakkaat pyytävät palvelua proseduurikutsumekanismilla**
- **Toteutuksen yksityiskohdat KJ:n palvelua**
  - taustalla sanomanvälitys
- **RPC yhdistää monitorin ja synkronisen sanomanvälityksen piirteet**
  - kaksisuuntainen synkroninen kanava yhdellä kutsulla
  - asiakas odottaa

Etäproseduurin moduuli

```
module mname
  op opname (formals) [returns result] julkisten operaatioiden
  body esittely (export)
    variable declarations;
    initialization code;
    proc opname (formal identifiers) returns result identifier
      declarations of local variables;
      statements
    end
    local procedures and processes;
end mname
```

Kutsu

```
call mname.opname (arguments)
```

Aikapalvelumoduuli

```
module TimeServer
  op get_time() returns int; # retrieve time of day
  op delay(int interval); # delay interval ticks
  body
    int tod = 0; # the time of day
    sem m = 1; # mutual exclusion semaphore
    sem d[n] = ([n] 0); # private delay semaphores
    queue of (int waketime, int process id) napQ;
    ## when m == 1, tod < waketime for delayed processes

    proc get_time() returns time {
      time = tod;
    }

    proc delay(interval) { # assume interval > 0
      int waketime = tod + interval;
      P(m);
      insert (waketime, myid) at appropriate place on napQ;
      V(m);
      P(d[myid]); # wait to be awakened
    }
  }
}
```

Andrews Fig. 8.1.

```

process Clock {
  start hardware timer;
  while (true) {
    wait for interrupt, then restart hardware timer;
    tod = tod+1;
    P(m);
    while (tod >= smallest waketime on napQ) {
      remove (waketime, id) from napQ;
      V(d[id]); # awaken process id
    }
    V(m);
  }
}
end TimeServer

```

Kutsu:

```

time = TimeServer.get_time();
call TimeServer.delay(10);

```

Andrews Fig. 8.1.

RPC / Rendezvous

- **call Mname.opname()**
- **Etäproseduurikutsu**
  - Passiivisten palvelurutiinien etäkäyttö
  - poissulkeminen, synkronointi
- **Rendezvous**
  - Aktiiviset kommunikoivat prosessit
  - Yksi operaatio kerrallaan (kohtaaminen)
  - ei poissulkemista, synkronointi
- **Synkroninen, blokkaava**

Rendezvous moduuli

```
module Mname
  op opname1(formals), opname2(formals);
body
  declarations of shared variables;
  local procedures and processes;
  process pname {
    declarations of local variables;
    while (true) {
      statements;
      in opname1(formals) -> statements;
      [] opname2(formals) -> statements;
      ni
      statements;
    }
  }
end mname
```

*julkisten operaatioiden
esittely (export)*

*kohtaamispaikat, jotka
toteuttavat operaatiot*

Kutsu

```
call Mname.opname(arguments)
```

• Yleinen muoto

```
in op1(formals1) and B1 by e1 -> S1;  
[] ...  
[] opn(formalsn) and Bn by en -> Sn;  
ni
```

- in op(formals)   operaation nimi ~ kohtaamispaikka
- and B   synkronointilauseke (boolean lauseke)
- [] ...   muut vartioidut kohtaamispaikat (FCFS)

Ja vuorottamislauseke (by lauseke)

- kohtaamiseen voi syntyä jonoa (synkronointilauseke ei true)
  ⇒ missä järjestyksessä odottavat palvelullaan (~prioriteetti)
- oletus: palvele vanhin pyyntö ensin

Bounded Buffer

```
module BoundedBuffer
  op deposit(typeT), fetch(result typeT);
body
  process Buffer {
    typeT buf[n];
    int front = 0, rear = 0, count = 0;
    while (true)
      in deposit(item) and count < n ->
        buf[rear] = item;
        rear = (rear+1) mod n; count = count+1;
      [] fetch(item) and count > 0 ->
        item = buf[front];
        front = (front+1) mod n; count = count-1;
    ni
  }
end BoundedBuffer
```

vt. Andrews Fig. 5.4

Rio 2004 / Auvo Häkkinen *Poisulkeminen? Synkronointi?*

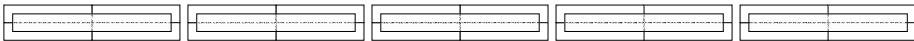
Andrews Fig. 8.5.

Shortest Job-Next allokointi

```
module SJN_Allocator
  op request(int time), release();
body
  process SJN {
    bool free = true;
    while (true)
      in request(time) and free by time -> free = false;
      [] release() -> free = true;
    ni
  }
end SJN_Allocator
```

vt. Andrews Fig 5.6

Andrews Fig. 8.8.

Klassisia malleja

- **Bounded buffer** (tuottaja – kuluttaja, suodin)
- **Resurssien allokointi** (asiakas – palvelija)
- **Lukijat/kirjoittajat** (luokan vuorot)
- **SJN-skedulointi** (priority wait)
- **Aikaviipaleet ja ajastimet** (vuorottamispalvelu)
- **Nukkuva parturi** (prosessien kohtaaminen)
- **Aterioivat filosofit** (lukkiuma)
(hajautettu resurssien jakelu)

Arkkitehtuureja

- **liukuhihna, suodin**
- **tuottaja – kuluttaja**
- **asiakas – palvelija**
- **vertaistoimijat (peer-to-peer,P2P)**
- **monipuolisemmat rakenteet: heartbeat yms.**
- **ryhmä: keskitetty, rengas, symmetrinen**

Evaluo

• Oikeellisuus

- Suorituspolkujen analyysi
- Tilamallit

• Suorituskyky

- Yleisrasite
- Komponentti
- Kommunikointi / ryhmän kommunikointi
- Rinnakkaisuusaste

Selvitä aina kuinka järjestelmä käyttäytyy!

END JOB

**V(Rio);
signal(Rio);
call Lectures.close(Rio);**